Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 167 (10.844) Львів, су[б]ота 31. липня 1926. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

З польських справ.

Що є на денному порядку сойму? — Експозе прем. Бартля в сенаті. — З комісії порозуміння сойму й сенату. — Зміна почтової тарифи. — З таємниць держ. монополів.

Варшава, 29. липня 1926.

В пятницю, год. 11. передпол., збереться сойм. На дневному порядку є крім ратифікації кількох міжнародніх умов законопроєкт про зміну конституції і про повновласти. На завтрашньому засіданні сенату виголосить премієр Бартель експозе, яке буде доповненням заяви, зложеної в соймі, а крім того містиме оцінку праць уряду премієра від часу виголошення експозе перед соймом. В своюму експозе прем. Бартель положе головний натиск на господарську сторону держави.

На вчорашньому засіданні комісії порозуміння сойму й сенату розглядано далі поправки сенату щодо зміни конституції. Представники сойму заявили, що не можуть гарантувати прийняття соймом акцептованих ними поправок сенату і що не можна дискутувати над поправками до § 25 конститут., які змінюють текст, принятий соймом, нарушуючи таким чином знову постанови, що містяться в конституційнім законі з 1921 р. Представники сенату приняли це до відома. До § 25 конституції принято поправки сенату, що мають на меті спрецизувати текст зміни, ухваленої соймом через вичислення ст. 35. Щодо цього самого параграфу, то досягнено порозуміння так, що законодатні палати й уряд дадуть вияснення з уваги на потребу асигнування буджетових сум на випадок, колиб асигновано на основі минулорічного буджету.

При поправках до § 27 принято таку редакцію: президент річипосполитої розвязує сойм і сенат до того часу, на який його вибрано, на основі постанов сойму або сенату, ухвалених більшістю 3/5 при присутности половини законного числа послів, або 3|5 законного числа сенаторів.

Представники сойму противилися поправці сенату щодо скорочення 90-денного речинця передвиборчого часу.

Принято поправки сенату, що ухилення або зміна декретів президента відбувається у звичайнім законодатнім порядку, себто, що сенат матиме також змогу розглядати декрети президента.

В міністерстві торговлі і промислу відбулися вчора наради в справі зміни почтової тарифи. Постановлено на основі внеску генер. дирекції почт і телеграфів з днем 1. вересня ц. р. управильнити почтову тарифу таким чином, що буде підвищена висота основних оплат на листи, впр. за оплату на лист до ваги 20 гр. у краю платитиметься 20 сот., за заграничні листи 40 сот. З другого боку основна почтова тарифа буде обнижена. І так за почтову картку буде платитися 10 сот. замісць 11, обнижена буде платня за присилку пачок, за відбір часописів на звірцях, за телефонічні міжмістові розмови, але тільки на короткому просторі (від 25 до 50 км.).

Кружляють уперті поголоски, що комісія для провірення спірітусового монополю зажадала віддання справи державній прокуратурі з метою потягнути до відповідальности цілий ряд достойників, які займали чільні місця в тім монополю. Завтра відбудеться засідання соймової слідчої комісії в справі сірникового монополю. На засіданні має бути принята постанова в справі потягнення до відповідальности б. мін. фінансів Влад. Грабского перед трибуналом стану.

Personalia.

У Варшаві розійшлися поголоски про нового кандидата до польського престола. До численних охочих приходить іще один: князь Рене Парменський, жон. з гр. Замойською. Відповідні переговори ведуть з ним польські аристократи в Італії. — Зачувати, що познанський воєвода Бинський буде таки відкликаний. На його місце мав би прийти виленський воєвода Рачкевич. Як зачувати, він дістане тільки тимчасове іменування, а за якийсь час його становище в Познані займе хто инший.

Довкола „шпигунської орґанізації".

В краю.

Львів, 30. липня 1926.

Справа „небувалої розмірами шпигунської організації" поволі притихає. Тут і там читаємо в польській пресі, що арештованих випускають на волю. Так учора вже подали ми про випущення на волю п. Маркевича з Підберезець к. Львова. З польських ґазет довідуємося, що в Перемишлі, де вступне слідство закінчено, випущено також на волю кількох арештованих. Решту цивільних арештованих (а має там бути їх до 40) перевезено до Кракова. Арештовані військові підстаршини і військові урядовці сидять покищо у ґарнізоновій вязниці. З чотирьох арештованих, що сидять ще у Львові, як зачуваємо, двох мають відставити до Кракова, а двох звільнити.

За кордоном.

(Від власного кореспондента.)

Відень, 27. липня 1926.

Справа масових ревізій у краю та численних арештувань Українців на території майже цілої Польщі відбилася живим відгомоном у тутешній пресі.

Майже всі часописи, як тутешні, так і державно-німецькі, що сюди наспіли, принесли з цього приводу короткі відомости, до яких тут і там добавлено обширніші коментарі.

Так нинішня „Ді Штунде" поміщує довшу статтю, в якій зазначує, що польська політична поліція вже перед двома тижнями звернулася до центральних варшавських властей із пропозицією перевести масові ревізії й арешти, предкладаючи „доказовий" матеріял української протидержавної акції. Відтак цей часопис пише дослівно:

„Кожного, хто тільки є українського походження, а находиться на посаді в польській армії або в польському уряді, усіх членів родин цих урядовців, дальше членів українських організацій, навіть співучих та гімнастичних, редакторів або й бувших редакторів українських часописів, молодь, яка належить до своїх студентських товариств і т. д. — арештується без розбору наліво й направо, а їхні мешкання перевертається горі дном".

Як бачимо з цього короткого уступу — инших частин статті, де говориться дещо про відомі практики поліційного переслухування, не наводимо з „респекту" перед червоним олівцем — чужа преса зорієнтувалася швидко і як слід у справжніх причинах і цілях найновішої „шпигунської" афери.

Біржа.

Гроші.

Курс ефективн. долара в „заказаних" оборотах 9.05—9.08 зол. при спокійній тенденції. На валютово-девіз. біржі попит на девізи, які цiняться 2—3 промілі вище від ефективн. долярів. Банк Польський платив 8.98, девізи 9.05.

Валюти: амер. долар 8.98, канад. дол. 8.93, англ. фунт 44.00, швайц. франк 17.10, франц. франк 21.70, чеська корона 26.75, австр. шилінг 127.90, німецька марка 215.40.

Замах на свободу адвокатського стану.

Львів, 30. липня 1926.

Недавно, лише тільки вчора, надрукували ми для вжитку й памяти грядучих поколінь два документи історичного значіння, що ілюструють спроби замаху на свободу одинокого ще в нас вільного та незалежного адвокатського стану, які робить польський воюючий шовінізм.

А нині ми приневолені спинитися на двох нових фактах з тої самої ділянки. Факти ці нечувані дотепер навіть у анналах мартирольогії українського народу під Польщею. Вони не тільки нечувані, але й дивоглядні, неймовірні, та, на жаль, правдиві. Сталися вони в молодій відродженій польській демократичній республиці, що хвалиться перед світом своєю ліберальною конституцією, що вчить Европу лібералізму, що реклямує „традиційну" польську „толеранцію" в національних справах.

Найвищий суд у Варшаві (його дисциплінарний сенат) засудив рішенням з дня 30. IV. 1926 ч. 110/26/10 двох українських адвокатів з Калуша, а саме д-ра Воробця Михайла і д-ра Сохацького Івана, на дисциплінарну кару, забороняючи їм виконувати адвокатську практику на протязі трьох місяців. Причиною засуду є те, що д-р Воробець і д-р Сохацький мали ширити серед українського населення агітацію за бойкотом виборів до польського сойму і сенату в 1922 р.

В часі масових арештувань української інтелігенції в осени 1922 р. калуська поліція арештувала й обох названих адвокатів під замітом злочину з § 58 к. з. Оба вони просиділи в тюрмі по 21 днів. Станиславівський окружний суд припинив проти них судово карні доходження, але передав акти справи для дальшого поступовання Дисциплінарній Раді львівської Адвокатської Палати. Дисциплінарна Рада справу скоро покінчила. Та не покінчив її прокуратор при Дисциплінарній Раді, відомий вшехполяк, і домагався для обох обвинувачених кари. Наслідком такого становища прокуратора Найвищий Суд у Варшаві (Дисциплінарний Сенат того суду) велів перевести дисциплінарну розправу. На розправі Дисциплінарна Рада львівської Адвокатської Палати видала увільняючий присуд. Ним не вдоволився прокуратор і справа опинилася знов у Дисциплінарному Сенаті при Найвищому Суді. Там і запав вгорі поданий засуд. Мотивом засуду є те, що нібито під впливом агітації обох засуджених калуський міщанин Пилип Гуміліович зрезигнував з уряду члена виборчої комісії в 1922 р. і наслідком того наразив себе на кару. Так мав зізнати Гуміліович на поліції, але того не зізнав у суді. Одначе Дисциплінарний Сенат пішов у своєму рішенні не за Дисциплінарною Радою львівської Адвокатської Палати, а за прокуратором, що прийняв за міродайні в даному випадку зізнання Гуміліовича не в суді, а на поліції.

Дивним дивом не приноровлено в тому випадку навіть амнестії, дарма, що інкримінований вчинок, навіть якби він мав направду місце, повинен підійти під ст. 6. амнестійного закону з 1923 р. Крім цього сама подія відбулася перед вирішенням справи Східної Галичини, коли вона дефінітивно Польщі не була признана, а тому згідно з арт. 92. сен-жерменського трактату оба названі адвокати не могли відповідати за свої вчинки зперед дня 14. березня 1923 р. перед польським судом з § 58 к. з., ні тим більше перед дисциплінарною радою Адвокатської Палати. Та все це теорія, на яку теоретично погодилася навіть Польща, бо відповідні міжнародні трактати підписала, але їх ніколи не думала і по нинішній день не думає виконувати в практиці у себе.

Поминаючи вже сам факт великої матеріяльної кривди, якої наслідком засуду зазнали обидва названі українські громадяне, ми мусимо застановитися над моральною сторінкою цього акту.

Red. czas. „Diło" Pr. 359/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 163 (10840) z dnia 27. lipca 1926 roku pod tytułem: 1) „Nowyj kurs u kraju" a) od początku tego artykułu do słów: wiązanie, b) od słów: Poczynajetsia... do końca tego artykułu. 2) „Prowokacja prodowżujetsia" a) między słowami: charakteru... a słowami: Pryhladajuczsia, b) od słów: W grazi... do końca tego artykułu zawierają ad 1) i 2) w całości zbrodnię z § 65a) ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 22. lipca 1926 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedz. redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — Lwów, dnia 27. lipca 1926.

Hawel.

Мотив „компромітація українського імени перед чужинцями" трохи за розтяжний. Скільки поважних наших громадян компромітувало і компромітує це імя перед чужиною! Слід би при проголошуванні бойкоту зважити ще й те, чи в с і члени якогось товариства є справді співвинуватцями за похибки одиниць? А як розуміти те, що в однім місті на еміґрації істнує між нашими студентами аж стільки товариств?!

— **Короткий дощ**, що навідав Львів у середу в полудне, на протязі 15 хвилин позамулював деякі вулиці та спинив на годину трамвасвий рух на головній лінії. Якби так упав на наші голови один з гих рясних дощів, який бачили цього літа инші столиці в Европі та Америці, то Львів мав би власну ріку, а може й Венецію.

— **Вправи резервістів.** Не далі як до 29. серпня мають зголоситись на 4-тижневі військові вправи всі рядовики резерви річника 1899 і 1900, які ще не були на цих вправах у минулім році, а не одержали до цього часу призивних карт. У Львові зголошуватись у повітовій Коменді Доповнень, Куркова 12. в г. 14-ій. Звідти відошлють резервістів до дотичних відділів. Не потрібують зголошуватись 1. ті, що в р. 1925 одержали дозвіл відложити свої вправи до слідуючого року; 2. яких підчас вправ у 1925 р. звільнили внаслідок лікарської ревізії; 3, ті, що цього року скінчили обовязкову службу, є звільнені або на постійній відпустці; 4. ті, що у згаданім речинці сидітимуть у вязниці; 5. ті, що є на чужині за дозволом військової влади; 6. всі рядовики резерви воєнної маринарки.

— **„Літаючі Голендри".** Підчас судової розправи у Львові, в якій обвинувачували жінку залізночого машиніста у крадіжі валізи з грішми її шурина, тимчасового гостя, суд і поліція довідались випадково про істнування цікавого добродія. Обвинувачував згадану жінку, свою братову, якийсь Болеслав Ґарбінський, який сам не зголосився на розправу. Віднайшовши в домі братової свою валізу в комині, відїхав ще в 1924 р. і щез з нею (валізою), бо мав там 500 англ. фунтів, 10,000 швейц. фр., 10 міліярдів марок, не рахуючи валюти німецької, чеської, румунської та турецької. Перед війною був він бідним урядовцем товариства обезпечень. Від 1916 р. виїхав із Львова і до останнього часу вів таємне життя комівояжера у подорожах на Балканах, С. Р. С. Р., Чехословаччині, по всій Азії аж до Японії та Китаю, Палестини і в Африці. Жив він недавно у Білостоку, Вильні та Варшаві. Не є виключе, що він є тотожним з недавно вбитим у Гродні радянським емісаром Ґардзінським. — Про другого такого „Літаючого Голєндра" дізналась поліція аж з Осльо, де арештували 38-літнього польського майстра на всі руки Леонарда Біляновича, родом з Вильна, якого житепис перевищує всі фільмові пригоди. Скінчив ґимназію у Вильні в 1907 р. — виїхав до Москви, де був студентом; у 1908 р. засланий на Сибір як соціял-революціонер; у 1909 р. втік до Японії, де працював три роки як робітник; 2 роки був підсекретарем російського консуля в Китаю. Звідси виїхав до Індії, де сидів у Калькуті та Бомбаю до 1915 р. Англійці відіслали його в Суез як російського підданого, потім до Неаполю. Італія відослала до Росії. У Кишеневі взяли його до війська. По двох тижнях утік на Сибір, потім знову до Японії і до Сінґапуру. Відтак до Танжеру. 5 літ блукав по Африці. У 1923 р. хотів вернутись до Вильна через Мальту, Сиракузи, Мессіну, Рим, Швайцарію. У 1924 р. зачепив за Львів і Тернопіль. Тут мусів хитро позичати гроші і відсидіти 3-місячну вязницю. У 1925 р. почав давати приватні лекції чужинних мов, але не міг з них вижити, тому знову „позичав" гроші від своїх учеників, власників готелів і кельнерів. Як він опинився в Норвегії, ніхто не знає. Норвежська поліція видасть його польській, а ця не матиме навіть змоги перевірити, чи справді Білянович марнує по світі такий неоцінений скарб, як знання 14 чужинних мов, яких вивчив у своїх мандрівках!

— **Боротьба з літниками.** У селі Чорний Бір, біля Вильна, місцеві селяне подали скаргу владі на літників, які зробили собі пляжу і голі вигріваються до сонця. Селяне вважають таке дозвілля неморальним.

— **Кріза театрів.** Варшавський маґістрат звернувся до уряду з ультиматумом: або уряд перебере на своє утримання „Великий театр" і „Народовий" або заплатить їх дефіцит півтретя міліона зол.

— **Звичайна хроніка.** Військова влада у Львові веде слідство проти коменданта військових варстатів при 6-ім самохіднім дивізіоні, капітана Кольбушевського, який на протязі літ окрадав це підприємство, де був „самодержцем". — 24-літня Іванна Модніка, дочка бляхара, випила сільного квасу; причина — нервовий розстрій.

— **Богословський православний факультет** у Варшаві матиме, як зачуваємо, з початком нового семестру деякі виклади українською мовою, а саме проф. Огієнка, Кисілевського, Табінського та Заїкина.

Всячина.

Повчаюча статистика. В р. 1922 було в Німеччині 3434 часописів, у 1925 — 3152, цього року є їх 3257. З них 1967 виходить тижнево шість разів, 118 сім, одна вісім, 3 одинацять, 43 дванацять, 7 тринацять, 2 девятнацять разів, 205 раз тижнево, 255 двічі, 558 тричі, 73 чотири і 7 пять разів. Один часопис випадає в Прусії на 20.705 мешканців, у Баварії на 17.168 осіб, у Саксонії на 20.687, у Вюртемберґії на 14.824, у Бадені на 15.791 у Рейнщині на 24-279, у Вестфалії на 25.406 у Бранденбурзі на 9.764, себто пересічно на 19.201 осіб один часопис. Просимо для цікавости обрахувати, на скільки осіб припадає в нас один часопис, і волосся стане вам дубом.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Лист до Редакції.

Книжка Еґеґоена і „закамарковий журнальчик".

Високоповажаний Пане Редакторе!

В „Ділі" з дня 20. липня, в статті „На виставу до Женеви", Ваш париський кореспондент, згадуючи про книжку французького офіцера Еґеґоена про Польщу, вкладає в уста свого співрозмовника пораду, щоб українська орґанізація подбала про розширення цеї книжки між французькими й ин. політиками, як також увагу, що з того „вийде безконечно більша користь, ніж від тих ваших жалоб, які ви вміщували в якім нечитаних, невідомих, закамаркових журнальчиках".

В останніх часах одиноким французьким журналом, який містив статті про українську справу під Польщею, була париська "Revue Européenne", а автором тих статтей, поминувши дві статті п. А. П., був я. Я не буду спорити зі співрозмовником Вашого кореспондента про характер цього журналу. Зазначу тільки, що статті, які він приносить, свідчать, що він служить трибуною пропаґанди для цілого ряду держав, як Юґославія, Румунія, Фінляндія, Литва, держави Південної Америки і т. д. Треба приняти, що інтересовані держави стараються також про те, щоб він доходив до тих кругів, яким радить розіслати книжку Еґеґоена співрозмовник Вашого кореспондента. Отже все таки журнал не є такий „невідомий". Не є він, видно, невідомий також згаданому співрозмовникові. Згадує про нього й Еґеґоен на стор. 320. своєї книжки.

Зрештою і книжка Еґеґоена не є вже така загально відома, бо инакше зайва булаб порада, щоб українська організація розширила її в яких 1500 примірниках.

Те саме, що з книжкою Еґеґоена, можна зробити і з „невідомим журнальчиком": купувати кожде число, де є стаття про українську справу, й ширити в міжнародніх кругах. Чому співрозмовник Вашого кореспондента не дав т а к о ї поради, тільки вважав за потрібне обезцінити одинокий журнал, який містить статті про українські справи, — не можу знати. За те вважаю потрібним вказати на ту невластивість у його пораді.

Прага, 25. липня 1926.

Проф. Д-р. М. Лозинський.

Нові книжки й видання.

ЖУРНАЛИ:

„СВІТ ДИТИНИ", ч. 7—8. Львів. Липень—серпень. Зміст: 1. Не забудьте, діти. — 2. Юрчик. — 3. Гриб-галапас. — 4. Несподівана поміч. — 5. Лицар Данко. — 6. Рисеві пригоди. — 7. Перша мандрівка. — 8. Пісня землі. — 9. Човен. — 10. Пригоди Качурика Кваки. — 11. Довгоносий король. — 12. З життя псів. — 13. Метелик. — 14. Послушне яйце. — 15. Віддячився. — 16. Пташка. — 17. Театральні вистави в школі. — 18. Помножувач. — 19. Загадки.

ЄВАНҐЕЛЬСЬКИЙ РЕЛІҐІЙНО-ПРОСВІТНИЙ ЧАСОПИС, ч. 7. Коломия. Зміст: Єванґельське я католицьке навчання. — Потреба лагідного думання. — Духове банкротство обрядовости. — Про Єванґельське Богослуження. — Опнилість Ноя. — Облудний син. — Від гір Карпат до моря. — Крил віри, Господи, подай! — Штундисти. — Уваги про причини невдачі реформаторського руху в Польщі в XVI. віці — Єванґельський катехизм для дітей. — Зі спостережень Американця. — Дяка й прохання. — З єванґельського руху. — Новинки. — З гумористики. — Оголошення.

ОПОВІСТКИ.

Позір, Чортківщина! Ініціятивний Гурток студентів В. Ш. Чортківщини просить усіх товаришок і товаришів, а також ґімназійних абсольвентів на ш и р ш і с х о д и н и, які відбудуться в понеділок 2. серпня ц. р. в год. 10 рано в салі Народнього Дому. Мета сходин: створення студентської секції при філії „Просвіти". — За Ініціятивний Гурток: Шемлей Осип, Дражньовський Омелян.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ДО МАТУРИ і ПОПРАВОК підготовляє проф. гімн. Українська і чужі мови, математика, фізика. Пекарська 15, мешк. Фаврика. Також л е к ц і ї р о с і й с ь к о ї м о в и. 1—2

СТОЛЯРСЬКИХ хлопців, що мають почтатки, прийме Вертипорох, столярський майстер, Клепарів, вулиця Церковна — Львів. 143 1—2

УЧЕНИКА на станцію прийму. О. Островська, — Львів, Вірменська ч. 3. II. 141 1—2

ТКАЦЬКІ варстати, машини і всякі приляди для ткацтва поручає „Textyl" Рава руська. 142 1—2

ДО ЗАМІНИ стала учительська посада в горах, — одноклясівка, 3/4 год. ходу від пов. міста і желізниці, школа, помешкання і будинки господарські в добрім стані. Зголошення до „Діла" під „Г о р и". 120 2—2

РУТИНОВАНИЙ АПЛІКАНТ АДВОКАЦЬКИЙ, який може вести евентуально самостійно адвокацьку канцелярію, пошукує з днем 1. вересня ц. р. місця. Близші вісти: Василь Скрипчик, апл. адв., Городок Яґайлонський. 134 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

Подобалось Всевишньому навістити нас великим горем, забираючи нам найдорожшого Мужа, Тата і Дідуня бл. п. о. Я к о в а К о с о н о ц ь к о г о. Прибиті тяжким горем почуваємося до милого обовязку зложити сердечну подяку Всім, що се нещастя злекшили нам щирими словами потіхи і відради. Передовсім дякуємо Преосвященому Еп. Лакоті, що мимо браку часу зволив нароком приїхати і взяти участь в похоронах та своєю присутністю в сумнім обряді причинитися до звеличення памяти Покійного, а своїми теплими і щирими словами злекшити тяжкий біль Рідні. Дякуємо кондеканальному як і позадеканальному священству, що в числі 35 зїхалися та відправили Сл. Божі за душу Покійного і взяли участь в похоронах. Дякуємо о. Михайлові Конюшкові за перше щире пращальне слово, о. Юрієві Кмітові, що зі звісною красноріччивостю пращав Покійного підчас Арх. Сл. Божої і о. Симеонові Кульчицькому за надгробне слово. З вдячністю підносимо участь в похоронах о. Осиповича лат. пароха з Погорець, що не жалував труду і двічи прибув, щоб віддати послідну прислугу Покійному. Дякуємо б. послові п. Тершаківцеві з Кліцка, що пращав Покійного від всіх Товариств судового повіту комарнянського, як рівнож п. меценасові д-ру Л. Кульчицькому з Рудок за пращання від рудецького повіту.

Дякуємо делеґатові Ради шк. окр. з Рудок п. інспекторові Беньовському який пращав Покійного від шкільної дітвори.

Дякуємо п. Гр. Калимонові з Комарна, який пращав Покійного від філії „Просвіти", як рівнож селянинові з Коросна п. Савіцькому, що в імени селянства цілого повіту і товаришів недолі з тюрми висказав дійсно щирий жаль по утраті так визначного працівника. Дякуємо делеґаціям і хорові з Комарна як і місцевому, — брацтвам всіх церков парохії, парохіянам що днем і ночію через три послідні доби не опускали свого пароха і оказалися вдячними оцінюючи працю покійного, що парохіянин Добрянський з Голодівки сам справив за 800 золотих фелон до гробу, а другі власним коштом вимурували гробовець, при котрім то праці найбільше труду положили парохіяни з Подолець. Дякуємо п. д-р. Рогуцькому за щиру розраду і піднесення засуг Покійника, як рівнож учасникам зі Самбора і доокличній інтеліґенції. Дякуємо п. Дідичеві з Тулиголов п. Станиславові Бальові за зложені слова співчуття і присутність в похоронах.

З окрема висказуємо свою вдячність Вп. Панству Конюшкам з Погорець, що наче рідні діти від часу недуги Покійного не опускали нас до послідної хвилі і все радо спішили зі словами потіхи та помочію. Дякуємо п. Маринякові управителеві школи з Подолець за його присутність в послідних хвилях життя Покійного.

Хай Господь Бог винагородить всіх, котрі чимнебудь причинилися до звеличання памяти Покійного і зменшення нашого болю.

Подільці, 20. VII. 1926.

Павлина Косоноцька жена, доньки, зяті і внуки. 144 1—1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

„Рух" разом з „Книгоспілкою" видають твори І. Франка. Досі вийшло з друку 10 томів. (Деякі з них можна набути і у Львові в книгарні Шевченка. — Ред). Всі твори Франка обіймуть 32 томи. В одному з чергових томів комітет умістить докладну і обширну статтю про життя й творчість І. Франка. Комісія запропонувала приступити негайно і до академічного, повного видання творів поета та доручити це видання Державному Видавництву України. Над текстами того видання працювалиб відповідні відділи Академії Наук у Києві. Видання це появилось би на кошти Всеукраїнського Громадського Комітету для вшанування памяти І. Франка. На внесення тоїж комісії рішив Комітет приступити до видання окремої популярної бібліотеки з творів Франка, по змозі ілюстрованої. Ту бібліотеку малиб видати і в мовах національних меншостей.

Преміяльна Комісія, що мала розглянути всі твори з історії української літератури, видані в останньому році, для присудження франківської премії в сумі 1000 карбованців (500 дол.), заявила, що найбільше заслугує на нагороду праця В. Коряка п. н. „Історія української літератури" т. І. Комітет вибрав жюрі в особах А. Приходька, М. Грушевського, С. Пилипенка (голови „Плугу") і представників Інституту Марксизму та головнауки, яке остаточно вирішить, кому признати премію.

Дитяча Комісія запропонувала, щоби в більшости шкіл, в яких не відбулися свята Франка в травні, перенести святкування памяти поета на початок слідуючого шкільного року, звязавши його з 70-тиліттям уродин поета. В програму свят увійдуть реферати про творчість і значіння Франка, а також літературно-вокальна частина. До програми навчання рішено вже в осінньому севоні ввести комплекс відомостей про Франка та його діяльність, щоби дітей познайомити всесторонньо з поетом. В кожній окрузі рішено назвати одну бодай школу школою ім. Франка. Рішено також подбати про окреме видання творів поета для дітей.

Стипендійна Комісія запропонувала Комітетові звернутися до Народнього Комісаріяту Освіти з проханням, щоби Наркомос признав для студентів 15 стипендій ім. Франка, а з них 5-ти стипендій зарезервувати для студентів зі Західньої України. Таксамо запропонувала Комісія подбати про створення 50 стипендій ім. Франка по професійних школах України, зі застереженням, щоби при поділі стипендій давати їх тим учням, які покінчили трудові школи ім. Франка.

Всі повищі пропозиції Комітет приняв і вибрав крім того ще окрему Комісію для святкування і підготування свят Франка з нагоди 70 ліття уроди поета, що припадають на день 16. серпня 1926 р.

В цьому році, як ми інформували, висилає радянський уряд України поважне число українських вчених за кордон в наукових цілях. Одну групу вчених, переважно харківських — ми вже подавали, а тепер хочемо поділитися відомостями про нову групу вчених, цим разом київських і катеринославських, що ідуть до західньої Европи в наукових цілях. Академік Воблий виїздить для обзнайомлення з цукровим промислом на заході. Професор київського Політехнічного Інституту Кухаренко іде теж у тій самій справі. Проф. Нещадименко з київського Медичного Інституту іде студіювати противуберкульозні кальмети та методи практичного їх уживання. Проф. Київського Інституту Народ. Господарства Паше-Озерський іде студіювати сучасне европейське карне право.

З Києва виїзджають також: директор театру „Березіль" Лесь Курбас і артисти тогож театру Бучма і Чистякова для обзнайомлення зі західним театральним мистецтвом. З тою самою метою виїздить артистка Гакебуш. Директор Українського Інституту Марксизму Рохкін іде студіювати джерела до історії німецької соціялдемократії. Проф. Янушевич з Харківського Інституту Медицини іде знайомитись з новими методами боротьби з раковими недугами. Проф. Мельник з Камянець-Подільського Сіль.-Господ. Інституту іде, щоби студіювати наукові зоотехнічні установи.

З Катеринослава виїзджають: проф. Лебедів для наукової праці в геольогічних музеях, проф. Гуськів для обзнайомлення з новими методами видобування камяного вугілля, проф. Рубін, для того, щоби пізнати нові методи дослідів над вугіллям, проф. Тельний знайомитись зі сучасним станом електрометалюргії, проф. Роля для студій у ділянці електрофотометрії, проф. Бродський знайомитися з фізичною, хемічною і металюргійною літературою, проф. Євреінов для праці в бібліотеках.

По широкому світі.

Міжнародня комісія духовної співпраці зібралась у Женеві під проводом Льоренца (Голяндія) і радитиме тиждень.

Замість еспанського парляменту, який на думку диктатора Прімо де Рівера виявив свою повну нездатність, має ввійти у життя зовсім нова оригінальна інституція: диктатор хоче притягнути до співучасти в праці талановитих і визначних громадян які одержать права та обовязки в роді ставлення інтерпеляцій до уряду і інтервенцій у важних державних справах.

До С. Р. С. Р. виїхало 27 вагонів чеських кольоністів, невдоволених умовинами життя в Чехословаччині, а спрагнених радянського ладу.

Китай утратив центральну владу і значіння одноцільної держави і мусить сам дати собі раду зі своїми клопотами. Така офіціяльна думка англійського уряду.

Австрійська Національна Рада прийняла проект арбітражу між Австрією і Польщею.

Абисинія протестує перед Лігою Націй проти англійсько-італійського договору в її справі без порозуміння з нею.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число „Діла" сконфісковано за 4 місця статті п. з. „Черговий документ доби" і за одно місце з допису з Чорткова про те, звідки черпають соки „хлібоїдські" агітатори. Це 74-а чергова конфіската „Діла" в цьому році.

— **Особисті вісти.** Дня 10. липня п. р. відбулася в університеті Карла Франца в Грацу промоція п. Савкова Івана на доктора хемії, дня 23. липня п. Подкова Івана на доктора медицини.

— **Невеселе явище.** В однім чужиннім місті є яка сотка наших студентів. І мають вони аж шість товариств. Від пятьох з них одержуємо відозву, що вони рішили „примінити якнайгострійший бойкот до членів шостого товариства за їх шкідливу і негідну українського студента поведінку та компромітування українського імени перед чужинцями". Ідуть підписи й печатки, з проханням подати це до публичного відома. Не знаємо мотивів цього бойкоту і віримо, що вони є. Одначе дивно вражає нас рішення цих товариств виволікати свої хатні справи перед очі всієї суспільности. Полишаємо навіть на боці питання, чи метода публичного бойкоту супроти цілого товариства, а не одиниць, лежить у межах здійснення. Досвіди недавнього минулого показали, що для цього бракує нам послідовности та суспільної дисципліни, а непереведений доцільно бойкот ширить лише деморалізацію і підриває авторитет тих товариств, які його проголосили. Краще вже обмежитись до довірочного бойкоту у тіснім гуртку, і то добровільного, що повинно бути наслідком глибокого пересвідчення про сумнівну моральну вартість або про неморальність бойкотованих.

ложення цеї країни ярко відбилось на виставі і з цього погляду. Розділено українські ризи, а тепер — хто тільки хоче — метає жребії, кому вони мають припасти удідом.

А проте, як ми не гляділи би на українську виставку, вона видержала зовсім достойно конкуренцію з иншими. І за це ми мусимо висловити щиру нашу подяку упорядчикам виставки.

* * *

Щоби вже покінчити з конгресом, прийдеться додати кілька слів на тему участи нашої в того рода зіздах. Дуже щасливо започаткував у цій матерії розмову п. Галактіон Чіпка в одному зі своїх фейлєтонів, в якім подає ради делєгатам Українцям на міжнародні зїзди. На — скільки я з своїм досвідом можу тут забирати голос (це перша моя участь у такому збіговищі), то з шановним автором фейлєтону у всьому погоджуюся. Одно тільки вийшло инакше, а саме з сивими одягами, краватками й кавчуковими ковнірцями. Саме Українці мали гарні одяги, відповідні до цього кравáтки та ковнірці; одначе переконалися, що цього всього не треба було, бо ніхто (навіть аранжери конгресу) на одяг не звертав уваги. І вже після святочного відкриття конгресу треба було перейти до щоденного звичайного одягу. Так само було і на принятті у посадника міста. Якби то виглядало, коли би довелось бути прошеними до Президента Республики, не знаю.

Зрештою з того, що я бачив, можу вповні потвердити те, що делєгати на конгреси повинні володіти бодай одною світовою мовою. Піду далі і скажу, що для добра справи, задля яких організують конгреси, повинна бути обовязкова одна мова, або що найвище три: французька, англійська, німецька. Всякі спроби повторювати історію біблійної вавилонської вежі рішуче будуть невдатні. Ще при святочнім відкритті задля самої сензації нехай виговоряться всі на своїх мовах. При ділових же обрадах повинен цей „звичай" відпасти.

Та, на мою думку, конгреси, хоч міжнародні, чи навіть скликані для такої ділової справи як бібліографія, бібліотека і звязане з нею виховання, це все таки велика політика. І в нашому випадку молода держава старого культурного народу, котрий досі такі довгі століття не мав змоги грати ролі міжнародного чинника, ця молода держава рішила показати світові своє культурне багацтво. Егоцентричний інтерес був перший, і цього не можна нікому рахувати як зло. Навпаки — і нам слід учитися бути творцями культурних цінностей, які примушували би всіх звертати очі на нас і з нами рахуватися. Бо тільки з сильними рахуються. Спочуття, сентименту нема. Коли вони й є, то за ними скривається рішуче солідно записуваний рахунок, котрий своєчасно буде предложений до виплати. І цьому нема чого дивуватися, — навпаки, також побирати із цього факту творчу науку. І з цього погляду — думаю — ми дечого навчилися.

А тепер ще такі образки. Хтоб ми не були, немічні й слабосилі, з сивим убранням, кавчуковими ковнірцями чи ні, зі знанням мов чи без такого знання, всеж ми делєгати одної частини нації, котра перед кількома роками проживала на тих самих правах, що й наш теперішній суверен. І те, що ми в боротьбі не видержали, що ми впали, ми відчували на кожному кроці. Часом навіть чути було між рядками, що краще було би, якби нас тут не було. (Зовсім римується це зі справою запрошення „Сокола-Батька" на всесокільський здвиг). Треба було бачити, які пильно й ревно дослухувалися аранжери пригульок до кожного поступку, слова, бажання инших делєгатів, хоч би вони навіть у чоботях переступали через стіл в часі банкетного приняття (факт!), щоби зрозуміти, що ти член нації без власної держави. І хоч загально всі впевняють, що Чехи не дуже то долюблюють Поляків, а прецінь ясна річ, що треба було посвятити Українців з Польщі для вищої цілі, ніж та, якою є все славянське братання. Братання істнує тільки так довго, як довго його потрібно тому, хто є хвилевим його носієм.

Одначе цими фактами не треба знеохочуватись. Це тверді факти непереможної життєвої льогіки, створеної сильними. Навіть Німець, делєгат з Мюнхену, мав також можність відчути те, що він на „міжнародньому" конгресі. І коли пояснив, що він припадково не розуміє чеської ні иншої славянської мови, то це його прохання не взяли на увагу. А про закулісову акцію проти Українців, ведену якимсь п. П. з Варшави (здається непольського походження) і (диво!) делєгатом Естонії, міг би розказати мій товариш.

Але й те треба признати, що деякі старші особи зпоміж Чехів, котрі добре памятають давну Австрію, ставились краще до нас, ніж молоді, котрі зростають в атмосфері нації — пана-суверена. Хоча і тут були приємні несподіванки. І так після мойого реферату покладено мені на столі карточку такого змісту: „Я дуже щасливий, що бачу тут представника Східної Галичини". Далі пише, що він уже мав змогу „пізнати умови тяжкої праці нашої в обсягу позашкільної освіти". І от саме в тому пізнаванні себе, життєвих умов, навязуванні щирих зносин, у збагачуванні себе відомостями про життя инших народів, емоціонованні ума, розбуджуванні власних духових сил через контакт з працею і вислідами праці инших народів, у тому й велика, хоч одинока наразі користь з міжнародніх зїздів.

В иншому випадку ця користь більша настільки, що ми мали змогу пізнати умові праці нашої еміграції, навязати з нею ближчі і тісніші нитки взаємин. Думка про українське обєднання видавничо-бібліографічне, розмови над нею, підготування статутів і відповідного видавництва — буде одним гарним овочем цьогорічного конгресу

Ми не знаємо, як поступлять в даному випадку наші українські адвокати як стан, як зареагують на ці чергові обмеження прав, щим разом громадських прав цілого стану, що належить до української нації, та всеж таки нам здається, що вони не повинні справи занедбати

На маргінесі статистичних дат.

(Від власного кореспондента.)

Відень, 25. липня 1926.

Багато людей уважає статистику найбільше сухою та бездушною наукою. Неслушно й несправедливо. Бо хоча коротка і звязка є мова дрібних, незамітних цифр і не прикрашувана ні розливчастими фразами, ні приманчивими витворами поетичної фантазії, проте багатомовна вона, а передовсім переконуюча своєю простотою. Попри це ці дрібні цифри розкривають неодну сторінку людського буття, без них непомічену й перекинуту.

В найновішому господарсько-статистичному річнику віденської робітничої палати („Арбайтеркаммер") за минулий рік знаходимо вельми багато таких статистичних дат, які з ріжних сторін кидають ярке світло на деякі відносини в теперішній Австрії, головно в самому Відні. Вибираємо з цього невичерпаного матеріялу декілька дрібних даних, позбавляючи їх так побоюваної загалом статистичної „сухости" маргінесовими замітками.

Як у всіх майже краях західної Европи, так і в сучасній Австрії, дається замітити чисельна перевага жіночого населення над мужеським. Правда, отся перевага не така значна, як деинде, і виносить усього лише 238.680 жінок, але й такий нерівномірний розподіл населення доволі діймаючий. На розраду всім охочим ще в нинішніх часах до подружого життя молодим Австрійкам слід згадати, що це нерівномірне чисельне відношення мущин до жінок спричинила майже виключно війна і що невідомі крицеві закони природи ведуть також у цій ділянці до постійної „санації" в напрямі чисельного зрівноваження обох половин людського роду на території австрійської республики. Так приміром уже нині, коли взяти населення до 20. року життя, чисельно переважають у ньому мущини, яких є на 12.000 більше від жінок. У звязку з цим поворотом до більше правильних відносин виказує статистика постійне зменшування жіночих сил у фабриках в першу чергу, а відтак і в бюрових установах.

Щодо природного прибутку населення панує неподільно західна система поздержливости. Бодай у Відні. В минулому році повінчалося тут звиш 17.000 пар, а на це усіх загалом народин нараховано лише 26.000! Коли від цієї суми новонароджених дітей відрахувати 20% дітей вільної любови, то показується, що на одно подружа у Відні припадає взагалі пересічно трохи більше як одна дитина.

Вельми багатомовний є факт великого зменшення мясної консумції у Відні. Коли навіть взяти під увагу зменшення населення наддунайської столиці в порівнанні до його передвоєнного стану, то покажеться, що споживання телячого мяса впало на одну пяту частину, а свинячого більше як на половину довоєнної консумції. Причина — політичні переміни, а в першу чергу втрата такого дешевого мясного джерела, як наша Галичина. Очевидно, дуже мала це для нас потіха, що дешеве мясо з Галичини йде тепер не до Відня, а деинде, і що коштом віджривлювання нашого населення, замість віденських бюрократів, розперізуються варшавські та всякі инші мало—, велико— і вшехпольські свинарі.

Населення Відня намагається з успіхом вирівняти цей недобровільний спадок мясної консумції иншими дешевшими середниками поживи. Між иншим замітне це у збільшенні консумції ясць (50% більше, як до війни) та ярини. Та як воно не булоб дивно, є певне, що цей примусовий перехід Віденчуків на вегетаріянську кухню ніяк не може вийти їм на шкоду.

Віденське радіо, заложено щойно під кінець 1924 р., має вже 206.000 абонентів (зголошених слухових апаратів). Злобні люде кажуть, що друге стільки є незголошених, але статистика нічого про це не згадує. В самому Відні вже на 10 мешканців приходить один слуховий радіоапарат (зголошений), а кожний 25. мешканець має телефон.

Найвища платня фізичного робітника виносить в Австрії тижнево 105 шілінгів (кругло 15 долярів), а найнижча початкова лише 10 шіл., але тільки для жіночих сил. Взагалі платні робітників є вищі, як робітниць.

Статистичні дати про міський вуличний рух виказують велике його скріплення. Трамваї та електрифікована недавно міська залізниця перевозять денно звиш міліон людей. Коли додамо до цього великий автомобілевий рух, то все це вкаже нам на значно приспішене биття великоміського живчика наддунайської столиці. І справді, з віденського бруку поволі, але постійно й безповоротно, щезає старий, традиційний тип флегматичного повільного міщуха, який ніколи не мав занадто мало часу, навіть тоді, коли в рідного батька горіла хата.

Ясенчук.

Проти ганебних наклепів жидівської преси.

Резолюція УСДРП.

Центральний Комітет Української Соц.-Дем. Робітничої Партії вислав з приводу убивства голови Директорії УНР. С. Петлюри і ганебних наклепів жидівської преси на особу Покійного і весь український нарід, яким закинено перед цілим світом погромницькі інстинкти і різню „соток тисяч Жидів", резолюції в українській і німецькій мовах, які розіслано численним установам та редакціям. В тих резолюціях ЦК. УСДРП. протестує проти киненої цілому українському революційному рухові тяжкої образи, якої допускається та частина жидівської преси, що піддержує заходи убійника Шварцбарта, кинені на адресу загинувшого С. Петлюри, одного з найзавзятіших борців визвольного руху українського народу, щоби свідомо чи несвідомо занести удар цьому рухові. В дальших точках ЦК. УСДРП. малює становище української революційної демократії, в склад якої входять соціял-демократи, соціялісти революціонери та радикально-демократичні партії, в справі жидівського питання і страшного явища погромів. В резолюціях подана коротко історія українського руху і наших визвольних змагань в останніх роках.

Протест українських жінок.

Національна Рада українського жіноцтва з постійним осідком у Празі видала великий протест з нагоди вбивства от. С. Петлюри у французькій мові, в якому опрокидує рішуче наклепи жидівської преси про співвину уряду УНР. у погромах Жидів на Україні. Цей протест призначений для численних жіночих організацій у всьому світі і підписаний: заст. голови „Націон. Ради" С. Мірною і членами Ради: О. Галаган, М. Омельченко, О. Сеидан, М. Ярема, А. Григорієвою і секретаркою Е. Лоською.

Радянська Україна

Комітет для вшанування памяти І. Франка.—Поїздка українських учених за кордон.

На одному з останніх засідань Всеукраїнського Комітету для вшанування памяти І. Франка складали звіти зі своєї діяльности поодинокі комісії. Комісія будови памятника заявила, що досі не знає, чи у Львові вдасться дістати відповідний майдан під памятник Франкові, чи львівський комітет буде приневолений обмежитися виключно до вибудовання нагробного монументу. У випадку, як вдасться дістати у Львові відповідний і гарний майдан під памятник, майдан гідний великого поета, прийде на чергу справа доцільности будови памятника у Львові. Якщо цього не буде, то прийдеться приступити до будови памятника в одному з великих міст Рад. України.

Рішено ввійти у безпосередній контакт з львівським Комітетом, щоби вияснити остаточно, в якій стадії находиться справа будови памятника.

На томуж засіданні Комітет в основі ухвалив текст відозви до всіх громадян У. С. Р. Р. зі закликом складати жертви на будову памятника.

Видавнича Комісія Комітету зложила звіт про те, що видавництво

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ.

Книжкова виставка в Празі
та
загальні помічення з Конгресу*).

З бібліотечним конгресом була звязана книжкова виставка. Не мала вона якогось певного пляну або ідеї. Але саме у цій безпляновости може й вага виставки. Поодинокі виставочні комітети дали те, що було для них головне, на що хотіли звернути увагу відвідувачів.

І хоч сама виставка не була дуже реклямована, проте мала вона своїх відвідувачів, які находили в ній те, за чим шукали, що бажали побачити.

Ціла виставка розміщена в двох недалеких від себе шкільних будинках при Ечній вулиці. Як і слід було, найбільше місця заняла чеська виставка. Не згадуючи вже про деякі видавництва, котрі дали свої експонати, зупинимося на чисто бібліотечному відділі, який на чеській частині виставки вийшов — самозрозуміло — і найбагатшим і найбільше повчаючим. Більші місцевости, які удержують публичні бібліотеки, дали нам цікаві діяграми щодо книжкового руху в них. Ми бачили, як бібліотеки зростали, як більшими ставали їх фонди та як росло число читачів.

Одначе найінтереснішою і найповажнішою була та саля, котру призначено для публичної бібліотеки міста Праги. Перше всього кожний відвідувач діставав до рук відповідні публікації, а далі й провід по кімнаті та пояснення експонатів. Бібліотека заспокоює потреби цілого міста. Щоби найбільше віддаленим окраїнам дати змогу користуватися книжкою, розкинені по цілій Празі 43 бібліотеки, котрі є наче філіями головної. На стінах бачимо фотографічні знимки кожної такої бібліотеки. Дуже цікаві — ці експонати. Деякі бібліотеки дуже гарно й вигідно поміщені, а деякі (як нпрм. 8) дуже вбого й невигідно. Інтересні діяграми руху книжок. Усіх з кінцем р. 1925 було 346.068, з чого придбано в останньому році 56.925 томів. В р. 1925 було 24.000 читачів, які позичили разом 1,270.000 томів. Читальню часописів відвідало в р. 1925 131.970 читачів.

Вкінці треба згадати й про модель та пляни нової будови, в якій буде приміщуватись головна бібліотека. Буде це величавий будинок з усією модерною обстановкою такої бібліотеки.

З чеського відділу слід звернути увагу ще на одну велику річ, а саме культурно-виховну опіку над сліпими. В одній кімнаті бачили ми розвиток цього діла. На самому конгресі присвячено цій справі кілька рефератів. Відвідувачам виставки роздають брошурку д-ра Совкупа: „Knihowna pro slepce".

Крім чеського відділу находимо ще такі: сербо-лужицький, білоруський, козачий, російський і український. Чотири останні малюють у першу чергу емігрантську працю, бо експонатів з рідних земель або нема, або в зникаючо малій кількости. Деякі з них не були стисло бібліотечно видавничі, а відділ козачий давав нам радше образ діяльности Бурятів, котрі як буддисти творили навіть певного рода екзотичне явище. У російському відділі проявилося змагання вплинути на відвідувачів певними зверхніми декоративними засобами. Інтересними були праці шкільної молоді; деякі навіть дуже вдалі. Для порівнання зіставлено в одному місці видання давньої (першої) російської еміграції.

Для нас особисто цікавий відділ український. Містився він у томуж шкільному будинку, де було бюро конгресу. Відведено для нього дві кімнати. Завдяки трудам виставового комітету, в першу чергу проф. Антоновича — українська вистава звертала увагу всіх відвідувачів як своїм укладом, так і багацтвом. Час на влаштовання виставових кімнат визначено дуже короткий. Треба було присвятити на те дві цілі (дословно) ночі. І проф. Антонович віддав обі ночі на те, щоби гідно зарепрезентувати українську культуру.

Вистава мала головно характер книжково-видавничий. Тільки бібліотека Господарської Академії (про неї пізніше) в Подєбрадах подала дуже гарні діяграми. З видавничого боку представили себе найкраще еміграційні видавництва (в першу чергу на чеській території). Слідно велику, солідну і пожиточну працю. Це загально помічували всі відвідувачі. Але носила виставка й всеукраїнський характер, хоч далеко неповний. З галицьких видавництв були м. ин заступлені Р. Ш. (УПТ), Нац. Музей, Русалка тощо. Не вияснено причини, чому инші незаступлені. Є кілька видавництв радянської України. Бачимо Буковину, Зелений Клин, Америку; бачимо пресу, між якою вибиваються на перший плян часописи, що виходять у Польщі. Відвідувачі цілого світу мають змогу подивляти білі місця в любій кількости на одному примірнику.

Розказують нам, що деякі Полякі, котрі відвідували виставу, наважилися обурюватись на те, що в українській виставці заступлені видавництва й часописи, котрі животіють на землях під Польщею. Належну відповідь одержали від впорядчиків вистави.

Найцікавішою вийшла справа з Закарпатською Україною. Про це ми вже згадували, що на конгресі не було ні одного делегата цієї країни. Але на виставі могли ми бачити її аж у трьох місцях. Перше всього в тісній сполуці зі словацькою виставою. Здається тому, що доволі поважна частина українського Закарпаття увійшла в склад Словакії. Відповідні діяграми освітлювали процентові відношення видавництв на ріжних мовах. Терміни на означення того, що українське, ріжні: rusky, rusinsky — тільки не український. Далі анектували Закарпаття Росіяне. Всі видання ужгородської „Просвіти" та ріжні публікації москвофілів, а далі рукописні матеріяли (власність д-ра Маркова) зайняли певну частину російської виставки. Вкінці третє, одиноко відповідаюче місце, займило Закарпаття на українській виставці. Одним словом нещасне по-

*) Попередній фейлетон від псевдонімом М. Подорожного є також пера М. Галущинського